

Poštnina plačana v gotovini

ŠTEVILKA 7

LETNIK XXXVII

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

V LJUBLJANI, DNE 15. JULIJA 1936

Priloga „Narodnega Gospodarja“ šte. 7, I. 1936.

Za vsa objavljena vabila, pri katerih ni izrecno drugače določeno, velja določba: Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, se vršil pol ure kasneje na istem mestu in pri istem dnevnem redu drugi občni zbor, ki veljavno sklepa ne glede na število navzočih članov.

Izredni občni zbor Ljudske posojilnice v Brežicah, r. z. z n. z., se bo vršil v nedeljo 26. julija 1936 ob 11 dopoldne v poslovnih prostorih. Dnevni red: 1. Dopolnilna volitev nadzorstva. 2. Prememba pravil v § 24. 3. Poročilo o izvršeni reviziji. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske, nakupne in prodajne zadrage v Dolenji vasi, r. z. z o. z., se bo vršil dne 27. julija 1936 ob 5 popoldne v mlekarni. Dnevni red: Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev zaključka za leto 1935. 4. Volitev nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Strojne zadrage Draginja vas-Mihovci, r. z. z o. z., se bo vršil dne 26. julija 1936 ob 1 popoldne v hiši načelnika Franca Peršuha. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev rač. zaključka za l. 1935. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Vinarske zadrage v Kostanjevici, r. z. z o. z., se bo vršil v nedeljo 2. avgusta 1936 ob 4 popoldne v dvorani poleg župnišča. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega obč. zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1934/35. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Sprememba pravil. 7. Poročilo o izvršeni reviziji. 8. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Kostanjevici, r. z. z n. z., se bo vršil v nedeljo, dne 2. avgusta 1936, ob 3 pop. v uradnih prostorih zadrage. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva. 3. Poročilo nadzorstva. 4. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Mlekarske zadrage v Kostanjevici, r. z. z o. z., se bo vršil v nedeljo 2. avgusta 1936 ob 3 popoldne v dvorani Prosvetnega društva. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za leto 1935. 4. Volitev načelstva in nadzorstva. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Osrednjih mlekarn v Ljubljani, r. z. z o. z., se bo vršil dne 3. avgusta 1936 ob 4 popoldne v prostorih Zadružne zveze, Tyrševa

cesta 38. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1935. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Redni letni občni zbor Hranilnice in posojilnice v Semiču, r. z. z n. z., se bo vršil 2. avgusta 1936 ob 8 zjutraj v uradnih prostorih. Dnevni red: 1. Čitanje in odobrenje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobrenje rač. zaključka za l. 1935. 4. Volitev odbora. 5. Slučajnosti.

Redni občni zbor Živinorejske zadrage v Smledniku, r. z. z o. z., se bo vršil dne 26. julija 1936 ob 5 popoldne v Hrašah pri načelniku. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Odobritev računskega zaključka za l. 1935. 3. Slučajnosti.

Izredni občni zbor Kmetijskega društva v Strohlinju, r. z. z o. z., se bo vršil v nedeljo 26. julija 1936 ob 4 pop. pri »Odamovcu« v Strohlinju. Dnevni red: 1. Določitev reda mlajenja z zadružno mlatilnico. 2. Sklepanje o dolgu Jakoba Markiča. 3. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijske nabavne zadrage št. Jurij pri Grosupljem, r. z. z o. z., se bo vršil dne 26. julija 1936 ob 10 dopoldne v prostorih Josipa Permeta v Ponovi vasi št. 27. Dnevni red: 1. Čitanje zapisnika o zadnjem občnem zboru. 2. Poročilo načelstva in nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1935. 4. Poročilo o izvršeni reviziji. 5. Volitev načelstva in nadzorstva. 6. Slučajnosti.

Občni zbor Hranilnice in posojilnice v Trebnjem, r. z. z n. z., se bo vršil dne 26. julija 1936 ob 7 zjutraj v Prosvetnem domu v Trebnjem. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka. 3. Volitve. 4. Slučajnosti.

Občni zbor Kmetijskega društva v Trebnjem, r. z. z o. z., se bo vršil dne 26. julija 1936 ob 1/8 dopoldne v Prosvetnem domu v Trebnjem. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva in nadzorstva. 2. Odobritev računskega zaključka. 3. Čitanje revizijskega poročila. 4. Volitve. 5. Slučajnosti.

Občni zbor Lesne gospodarske zadrage v Zg. Polskavi, r. z. z o. z., se bo vršil dne 27. julija 1936 ob 10 dopoldne pri načelniku zadrage na Zg. Polskavi št. 17. Dnevni red: 1. Poročilo načelstva. 2. Poročilo nadzorstva. 3. Odobritev računskega zaključka za l. 1935. 4. Volitev načelstva. 5. Volitev nadzorstva. 6. Poročilo o izvršeni reviziji. 7. Slučajnosti.

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI

Člani Zadružne zveze dobivajo list brezplačno. Cena listu za nečlane po 25 Din na leto, za pol leta 12-50 Din. — Cena inseratov po dogovoru. — Izhaja 15. dne vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo.

Dr. Basaj:

Kako dolgo bomo še čakali na likvidnost!

Početek in stanje.

Nelikvidnost denarnih zavodov je nastopila nenadoma, skoro čez noč v septembru l. 1931. Kmalu bomo torej praznovali petletnico denarne krize in nelikvidnosti večine denarnih zavodov.

Nelikvidnost je postala reden pojav in likvidnost izjema. S takim položajem, pravijo, da se je treba sprijazniti in z njim računati. Toda tega ne more razumeti niti poslovni svet, niti vlagatelji, ki so od krize najbolj prizadeti.

Javljajo se vlagatelji in vprašujejo, kdaj bodo mogli kaj dobiti od vloženega denarja in če bo kmalu prišlo do likvidnosti, češ ker je vlada obljubila izredne ukrepe za likvidnost. Je to vprašanje, ki nas vse zanima in pri katerem bi zelo, zelo radi prišli čimprej do jasnosti.

Potreba zdravljenja.

Res, da je denarna kriza nastopila pri nas najpozneje, da so valovi denarne krize zapljuskali k nam iz inozemstva. Toda inozemstvo je skoro brez izjeme z denarno krizo obračunalo in to zlasti vse sosedne države. Zato se sedaj ne moremo sklicevati na inozemstvo, češ da je ono krivo naše krize. Tudi če je kriza nastopila v zvezi z denarno

krizo drugih držav, je zdravljenje denarne krize naša domača zadeva, enako kakor so tudi druge države same denarno krizo odpravile.

Posledice denarne krize, ki so nastopile, trajajo naprej. Te posledice so za ves narod in vse narodno gospodarstvo, za državo in nje gospodarstvo zelo žalostne. Dobra je primera, ki denar primerja s krvjo v organizmu. Ako v organizmu kri več ne kroži, mora organizem propasti. Ni treba, da kroženje popolnoma preneha. Že zmanjšanje kroženja povzroča organizmu težke posledice. Tudi v gospodarskem organizmu z nastopom krize denarni obtok ni popolnoma prenehal, temveč se je silno skrčil. To zmanjšanje denarnega obtoka pa prinaša gospodarskemu organizmu težko bolezen.

Posledice krize.

a) V čem so posledice nelikvidnosti denarnih zavodov? Delavnost kreditnih zavodov, zlasti tudi kreditnih zadrug, je zastala, v mnogih slučajih popolnoma **prenehala**. Kreditne zadruge so bile opora kmečkega gospodarstva in gospodarstva malega človeka sploh. Z nastopom nelikvidnosti kreditne zadru-

ge ne morejo nuditi malemu človeku gospodarske opore.

b) Ker ni likvidnosti denarnih zavodov, je **propadlo zaupanje**. Zaupanje v denarne zavode pa je pogoj, da varčevalci svoje prihranke nosijo v denarne zavode. Ker ni zaupanja, se kapital več ne zbira v denarnih zavodih, da bi krožil. Prihranki se **tezavrirajo**.

c) Še usodnejše v tem oziru pa je dejstvo, da **vlagatelj**, ki so štedili in nalagali v denarne zavode, **po večini sploh ne štedijo**, niti ne zato, da bi prihranke tezavrirali. Bistveni pogoj za ustvarjanje narodnega kapitala je **varčevanje naroda**. Če moremo trditi, da je do krize naš narod bil izredno varčen, moramo istočasno ugotavljati, da je smisel za varčevanje dobil smrten udarec z nelikvidnostjo denarnih zavodov. Pri nas se torej narodni kapital več ne ustvarja, temveč že obstoječi narodni kapital polagoma troši. Posledice tega morejo v narodnem, gospodarskem in političnem oziru postati usodepolne. Čim manj bomo imeli lastnega kapitala, tem bolj bo prevladoval, vodil, odločal in poveljeval tuji kapital. Na mnogih področjih gospodarstva ta žalostni pojav že opazamo.

č) Vsled nelikvidnosti denarnih zavodov **ni kredita**, zlasti ne za male ljudi. Sposobni, podjetni, agilni gospodarji brez kredita ne morejo uveljaviti svoje sposobnosti, podjetnosti in agilnosti. Kredit je ono orodje, s katerim se te odlične lastnosti malih ljudi za njih osebno korist pa tudi za korist splošnosti izkoristijo, vnovčijo.

d) Ker ni kredita za gospodarstvo, zlasti za kmetско gospodarstvo, **tudi ni napredka v gospodarstvu**. Med najusodnejšimi posledicami dolgotrajne

denarne krize bomo še dolgo občutili zlasti dve: propadanje varčevanja in pomanjkanje vsakega napredka. Kredit je vzvod za gospodarstvo in gospodarstva ni mogoče dvigati, izboljševati, pospeševati brez kredita.

Res, da nekateri trdijo, da je itak radi težav z vnovčenjem kmetijskih pridelkov zlasti v inozemstvo potrebno, da se kmetijsko proizvodstvo omeji. Napram temu bi bilo poudariti, da v nobeni panogi ne proizvajamo toliko, da bi pridelki propadali. Vzrok, da ne izvažamo, je po mnenju strokovnjakov ravno v tem, da nimamo kvalitativno visoko stoječih in da nimamo standardiziranih, po tipih izenačenih pridelkov. To dvoje pa je najboljši dokaz, da naše kmetijsko gospodarstvo ne napreduje, temveč nazaduje in vsled nazadovanja zahtevam zunanjega trga ni več dorašlo. Imamo ogromne množine neprodanega vina, a to vino ni ugodno za zunanji trg, ker ni tipizirano in ker ni kvalitetno na višini kot zunanji trg zahteva. Ni torej resnica, da ne moremo na zunanji trg radi preobilice pridelkov, temveč je žalostno dejstvo, da naši kmetijski pridelki ne pridejo na zunanji trg, ker niso kvalitetno na višini in ker niso standardizirani. To pa sta dve zahtevi, ki jih more rešiti le napredno gospodarstvo. Tako je dokazano, da smo v velikem delu ravno radi pomanjkanja kredita gospodarsko zaostali. Posledice denarne krize se torej na našem gospodarstvu že bridko maščujejo in se bodo maščevale še v vedno večji meri.

e) **Težo vse denarne krize mora nositi varčevalec**, ki je vlagal denar pri naših posojilnicah. Vlagatelj že več ko štiri leta ne dobiva ničesar razen obljube in tolažbo na boljše čase. To je očit-

na krivica, da se je vse breme denarne krize in vse breme kmetijske zaščite prevajalo na vlagatelja, ki je vendar s stališča celote, s stališča državnega in narodnega gospodarstva bil največji dobrotnik naroda. On s svojim varčevanjem ni koristil le sebi, ampak je koristil celoti, vsemu narodnemu gospodarstvu. Varčevalec je s tem delal za narodno, gospodarsko in politično neodvisnost naroda. Sedaj pa je za to koristno delo kaznovan in ne dobi svojih prihrankov niti za bolezen niti za pogreb, niti za učenje, niti za možitev, niti za brezposelnost, niti za stara leta. Kakor da bi se hotelo varčnost žigosati kot neumnost in napako in kakor da bi se hotelo preprečiti zbiranje in ustvarjanje domačega narodnega kapitala zato, da tem lažje in tembolj neomejeno zavлада tuji kapital! Kakor da bi zakoni o lastnini, o pridobljenih pravicah več ne veljali in bi mesto njih zavladovala cinična brezpravnost!

f) Ustvarja se v vedno širših slojih **nezadovoljnost**, ki je naravna posledica dolgotrajne krize in neurejenih razmer. To nezadovoljnost povečavajo prevratno usmerjeni elementi, ki na eni strani hujskajo dolžnike, da ni treba ničesar vračati, na drugi strani pa ravnotako hujskajo vlagatelje, češ da so žrtev slabih zakonov, slabe vlade in izkoriščevalnega kapitalizma. Tudi na tem polju se dela velika škoda in ustvarja tako razpoloženje, da bi morala vlada prisluhniti in razdiralno delo preprečiti radi obrambe obstoječega družabnega in gospodarskega reda.

g) Navedli smo najvažnejše posledice denarne krize za splošnost. Omeniti moramo še posebno posledico, ki zadeva **državno blagajno**. Od dolgotrajne

krize opešano gospodarstvo ne more več nositi onih visokih državnih in samoupravnih dajatev, na katere državne in samoupravne oblasti računajo. Državno gospodarstvo in državne finance so preveč ozko povezane z narodnim gospodarstvom in z narodnimi financami, da bi se mogle rešiti pred posledicami denarne krize. Resnično dejstvo je, da je bila narodu naložena cela vrsta novih davkov, taks in drugih dajatev, da je davčna praksa v teku zadnjih let bila silno poostrena, pa je kljub temu rezultat ta, da državni dohodki padajo. Če ne radi narodnega gospodarstva, bo vlada radi državnih financ morala to vprašanje rešiti in ga ne več odlagati z izgovorom, da se bo kriza sama rešila kakor je sam prišla.

Nujni ukrepi — dolžnost države.

Živimo v dobi **načrtnega gospodarstva**, v katerem se država ne samo pri izvozu in uvozu, temveč tudi v mejah države vedno pogosteje in vedno močnejše uveljavlja kot gospodarski regulator. Denarna kriza zadnjih let se more smatrati kot izredna velika gospodarska katastrofa, napram kateri mora, radi interesov naroda in njegovega gospodarstva ter socialnih, gospodarskih in političnih ozirov država vse storiti kar le mogoče, da se ta katastrofa ne le ublaži, ampak čimprej v vseh posledicah odpravi.

Država ne more ostati gluha in slepa za očitne krivice, ki jih morajo trpeti stotisoči vlagateljev, ki so postali v dobi krize brezpravni. Država ne more ostati neobčutljiva za vedno bolj občutno škodo, ki od denarne krize nastaja državni blagajni. Država tudi ne sme gledati, da bi gospodarstvo nazadovalo, da bi

varčevanje popolnoma propadlo in da bi v denarstvu padli iz kreditnega sistema za pol stoletja ali še več nazaj v **naturalni gospodarski sestav**. Navedli smo kratko razloge, ki morajo državo voditi, da vzame vprašanje likvidnosti denarnih zavodov energično v roke in

ga reši. Država ima radi težkih posledic, ki so nastale, dolžnost, da to vprašanje rešuje radi interesov najširših slojev, in država ima tudi možnost in sredstva, da to vprašanje reši. To bo v interesu občnosti in v interesu države same.

Prijave za odmero družbenega davka.

Povod za pričujočo razpravo nam daje okolnost, da je finančna direkcija v Ljubljani pred kratkim razposlala zadrugam poziv, naj v roku 8 dni predlože davčno prijavo za l. 1935. V tem pozivu se od zadrug zahteva, naj predlože izkaze, kakršnih doslej ni bilo treba predlagati. Zadruge nas vprašujejo, kaj je s temi novotarijami. Da se izognemo obširnemu dopisovanju, naj pojasnimo zadevo na tem mestu.

Člen 105 zakona o neposrednih davkih predpisuje:

»Davčni zavezanci, ki plačujejo davek na dobiček podjetij, zavezanih javnemu polaganju računov, predlože prijavo (to je prijavo za odmero družbenega davka) v petih mesecih po preteku poslovnega leta, najkasneje pa v 15 dneh po občnem zboru, na katerem so bili končni računi odobreni.«

Ta predpis zakona nalaga torej dolžnost, vlagati formalne prijave za odmero družbenega davka, samo davčnim zavezancem, to je onim združbam, ki so podvržene plačevanju družbenega davka. Kolikor prihajajo tu v poštev zadruge, jih je treba deliti v dve skupini:

1. v zadruge, ki so po čl. 76 točka 7 družbenega davka oproščene,

2. v zadruge, ki so podvržene temu davku.

Oproščene zadruge niso dolžne vlagati posebne prijave za odmero družbenega davka. Če bi se kaj takega zahtevalo od njih, bi bila dotična zahteva protizakonita, kajti zakon zahteva izrecno omenjeno prijavo le od davčnih zavezancev, a oproščene zadruge niso davčni zavezanci. Tudi ne bi imelo nobenega smisla zahtevati prijavo za odmero davka od davčnega subjekta, ki je tega davka oproščen.

Zadruge, ki so podvržene družbenemu davku, pa morajo vložiti prijavo za odmero tega davka, ker jim zakon izrecno nalaga to dolžnost.

Do tu je stvar preprosta. Težava pa se pojavi, ko je treba odgovoriti na vprašanje, katere zadruge so družbenega davka oproščene in kakšne pogoje morajo izpolnjevati za dosego davčne prostosti, oziroma kdo in kako more dokazati pravico do oprostitve.

Davčni oddelek finančnega ministristva je v tem pogledu razposlal fin. direkcijam odlok z dne 19. maja 1936, št. 23727/36/III, v katerem pravi:

»Dolžnost dokazovanja, ali so pogoji oprostitve izpolnjeni ali ne, leži na davčnih zavezancih, ne pa na davčni

oblasti. Zaradi tega morejo in morajo davčne oblasti zahtevati od vseh takih zadrug, da v smislu čl. 105 zakona o neposrednih davkih predlagajo redne letne prijave z vsemi prilogami, ki so označene v istem členu pravilnika. Ako izpolnjuje zadruga sedaj pogoje za davčno oprostitvev, je dolžna predložiti vse one podatke, ki so potrebni za ugotovitev, če so pogoji izpolnjeni. Podatki, iz katerih se more to ugotoviti, so edinole podatki po čl. 105 pravilnika. Potemtakem mora zadruga vsako leto predložiti iste podatke, bodisi da bo davka oproščena, bodisi da bo obdavčena.«

Na takem stališču je finančno ministrstvo. Finančne direkcije kot podrejeni organi se bodo morale ravnati po teh navodilih in od zadrug vsako leto zahtevati označene podatke.

Doslej je zadostovalo, da je oproščena zadruga po svojem občnem zboru predložila odobreni računski zaključek v dveh izvodih in prepis zapisnika o občnem zboru. Če je davčna oblast dvomila, ali so podani pogoji za oprostitvev davka, je zadrugi poslala posebno vprašalno polo in jo pozvala, naj pojasni posamezne stvari iz svojega poslovanja. Če je davčna oblast iz poslanih podatkov razvidela, da zadruga izpolnjuje oprostitvene pogoje, je zadrugi priznala davčno prostost, če ne, ji je predpisala družbeni davek.

Odslej se bo to postopanje precej izpremenilo.

Vsaka zadruga bo morala vsako leto s posebnimi podatki dokazati, da izpolnjuje pogoje, ki jih postavlja zakon za priznanje davčne oprostitve. Tiste zadruge, ki teh pogojev ne izpolnjujejo, pa

morajo vložiti predpisano prijavo za odmero družbenega davka in morajo tej prijavi priložiti vse priloge, ki jih navaja čl. 105 pravilnika.

I. Oproščene zadruge morajo, kakor smo rekli, za vsako leto posebej dokazati, da so izpolnjevale pogoje, ki so v točki 7 čl. 76 zakona o neposrednih davkih določeni za priznanje oprostitve od plačevanja družbenega davka. O teh pogojih smo že večkrat pisali, vendar jih zaradi jasnosti navajamo tu še enkrat. Zakon oprošča zadruge družbenega davka, če: 1. ne razdeljujejo dobička, 2. ne dajejo članom načelstva in nadzorstva tantijem, 3. če se njihove rezerve nikoli ne smejo razdeliti med zadružnike, 4. če poslujejo samo s svojimi člani, 5. če ne prodajajo luksuznega blaga, 6. če ne prodajajo alkoholnih pijač.

Oproščene zadruge morajo vsako leto predložiti davčni oblasti svoj računski zaključek v dveh izvodih in prepis zapisnika o občnem zboru, na katerem je bil računski zaključek odobren. Ta prepis zapisnika se lahko predloži tudi le v izvlečku, ki obsega one točke zapisnika, katere se nanašajo na odobritev računskega zaključka in na sklepanje o porabi čistega dobička.

Poleg tega morajo te zadruge davčni oblasti predložiti:

1. Podroben izkaz o upravnih in uradnih stroških (n. pr. o izdatkih za pisarniške potrebščine, snaženje, kurjavo itd.).

2. Seznam uradnikov in uslužbencev z označbo mesečne, oziroma letne plače; na tem seznamu je tudi navesti, kdo je plačal za nameščence uslužbenški davek, ali zadruga sama ali morda

nameščenci; če zadruga nima uradnikov ali uslužbencev, naj se odgovori negativno.

3. Če ima zadruga poslovne prostore v tuji zgradbi, naj navede, kdo je lastnik zgradbe ter koliko in za kateri čas se je plačalo najemnine; marsikatera zadruga ima svoje poslovne prostore pod gostoljubno tujo streho zastonj, v takem primeru naj navede, da ne plačuje najemnine.

4. Če je zadruga izplačala članom načelstva in nadzorstva kakršnekoli nagrade, je treba predložiti podroben izkaz, v katerem je navesti, koliko in komu se je izplačalo na teh nagradah. (Ta izkaz se zahteva zato, ker v slučaju nepriznanja davčne prostosti izplačane nagrade prištejejo čistemu dobičku in obdavčijo.)

5. Če je zadruga izplačala kake podpore ali darila, je treba navesti, kdo je te podpore prejel in kdo izmed prejemnikov je združni član. (Potreben je ta izkaz zato, ker so dovoljene samo podpore za občekoristne in dobrodelne namene. Če bi bil tisti, ki prejme podporo, član zadruge, bi imelo to za posledico, da bi se izgubila davčna prostost, ker se dobiček ne sme deliti med člane.)

6. Če je zadruga v pretekli poslovni dobi izpremenila svoja pravila, mora to naznaniti in obenem navesti, kako in v katerih §§ jih je spremenila. (Davčna oblast zahteva te podatke zato, da vidi, če morda izpremenjena pravila ne nasprotujejo pogojem za davčno oprostitve.)

7. Naznaniti je treba, če zadruga obrestuje članom deleže ali ne. (Pripomba: Obrestovanje deležev povzroči, da se izgubi davčna prostost.)

8. Plačane davke je treba podrobno navesti (koliko se je plačalo rentnega davka, zemljarine, zgradarine, prometnega davka, družbenega davka).

9. Pojasniti je treba, če posluje zadruga samo s svojimi člani. (Ako bi zadruga poslovala tudi z nečlani, bi izgubila davčno prostost.)

Ako davčna oblast (finančna direkcija) iz teh podatkov vidi, da so izpolnjeni vsi pogoji za davčno prostost, potem pač prizna zadrugi davčno oprostitve. Če bi pa le eden od določenih pogojev ne bil izpolnjen, odreče davčna oblast zadrugi davčno oprostitve in jo pozove, da napravi in vloži posebno prijavo za odmero družbenega davka.

II. Neoprosčene zadruge morajo same od sebe in ne šele na morbiten uradni poziv vložiti prijavo za odmero uslužbenskega davka. To prijavo morajo vložiti v teku 15 dni po obč. zboru, na katerem je bil odobren računski zaključek za preteklo leto, najkasneje pa v prvih 5 mesecih po zaključku poslovnega leta.

Če se prijava ne vloži v določenem roku, mora zamudna zadruga plačati kazni, ki znaša 15% od predpisanega osnovnega družbenega davka. Na to okolnost zadruge posebej opozarjamo, ker vidimo, da mnoge zadruge zaradi neopravičljivega odlašanja plačujejo visoke kazni.

Če bi kaka zadruga iz kateregakoli vzroka ne mogla pravočasno vložiti predpisane prijave, naj prosi pri finančni direkciji za odlog in naj navede vzroke, vsled katerih ne more zadostiti svoji zakoniti dolžnosti.

Tiskovine za prijavo za odmero družbenega davka je založila Jugoslo-

vanska knjigarna v Ljubljani in jih je ondi dobiti. Na željo jih pa preskrbi tudi Zveza.

Neoproščene zadruge morajo davčni upravi predložiti:

a) Prijavo za odmero družbenega davka. Pripomnimo, da je besedilo te prijave sestavljeno enako za zadruge, delniške družbe, družbe z omejeno zavezo, zavarovalne družbe itd. in je za zadruge precej neprikladno in težkoumljivo.

b) Računski zaključek za preteklo poslovno leto v dveh izvodih; računski zaključek mora biti podpisan od načelstva zadruge.

c) Prepis zapisnika o občnem zboru, na katerem je bil odobren računski zaključek; kakor smo že zgoraj omenili, se lahko prepis zapisnika priloži samo v izvlečku.

č) Priloge, ki jih našteva člen 105 pravilnika k zakonu o neposrednih davkih. Ne more se reči, da bi bilo teh prilog ravno malo. Navedene so v naslednjem seznamu.

1. Podroben izkaz upravnih in splošnih stroškov (najemnina, kurjava, razsvetljava, pisarniške potrebščine, poština, državne takse itd.); podroben izkaz o plačanih neposrednih davkih in o samoupravnih dokladah;

2. seznam uradnikov z označbo plač in doklad na plače in z označbo, kdo je plačal uslužbenski davek, ali zadruga iz svojih sredstev ali uslužbenci sami. — (Pripomba: Uslužbenski davek, ki ga plača zadruga namesto svojih uslužbencev, se prišteje čistemu dobičku zadruge in obdavči.)

3. seznam uradnikov, uslužbencev in agentov z označbo, koliko se je kateremu izmed njih izplačalo: 1. kot po-

godbena in koliko kot nepogodbena tantiema, 2. kot pogodbena in koliko kot nepogodbena nagrada in 3. koliko kot provizija. (Pripomba: Nedogovorjene nagrade, tantieme in provizije se vštejejo v davčno osnovo in se obdavčijo);

4. izpisek v skupni vsoti izplačanih delavskih dnin;

5. seznam neizterljivih terjatev, če je tak izdatek (razhodek) izkazan v bilanci; seznam eventuelnih terjatev te vrste, ki so bile izterjane v minulem poslovnem letu in z označbo računov, kjer so vknjižene;

6. pregled dohodkov od nepremične imovine, če jo zadruga ima, z označbo dohodka, vnesenega v račun izgube in dobička; če ima zadruga za svoje potrebe v zakupu tujo zgradbo, mora predložiti posebno poročilo: čigava je zgradba ter koliko se je in za koliko časa lastniku plačalo najemnine; netočnost teh podatkov se kaznuje po čl. 138;

7. pregled dohodkov od obresti (dividend) od domačih vrednostnih papirjev po številu in vrstah teh papirjev;

8. spisek (prijava po urad. obrazcu) poslovalnic (podružnic, ekspozitur), ako jih zadruga ima, z označbo, v katerem kraju so; za vsako podružnico (zastopništvo, ekspozituro itd.) se mora navesti kosmati dohodek, če ga pa ni mogoče ugotoviti, se mora navesti vsota osebnih izdatkov za uslužbence in delavce. V prvem primeru (za ugotovitev kosmatega dohodka) je treba predložiti kratek pregled kosmate bilance za vsako podružnico (poslovalnico, ekspozituro) in za centralo;

9. izvleček iz fabrikacijskega, eksploatacijskega in blagovnega računa, sestavljen po kategorijah izdatkov in dohodkov;

10. spisek dolžnikov, za katere se je dotiral fond za dvomljive terjatve, in spisek odpisanih dolžnikov (prepadlih terjatev) z označbo vsote, odvzete fondu, in vsote, ki je vpisana na breme tekočih dohodkov;

11. pregled vrednostnih papirjev z vsem gibanjem med poslovnim letom;

12. preglede o stanju, gibanju, dotiranju in potroških v računu glavnice in vseh ostalih obstoječih pravih ne vezanih fondih s pojasnilom glede vsače amortizacije ali potroška;

13. pregled o stanju in potroških latentnih rezerv (§ 27 zakona o izpremembah in dopolnitvah v zakonu o neposrednih davkih z dne 18. febr. 1934 in čl. 22 pravilnika k temu zakonu);

14. obračun dobičkov ali izgub, dohodkov ali razhodkov iz konzorcijskih poslov, koncerna, kartela itd.;

15. pregled obresti, povračil, provizij itd., izplačanih domačim ali inozemskim upnikom, glavnim delničarjem, finansjem, ustanovnikom koncernov itd.;

16. izkaz dolžnikom neobračunanih obresti;

17. izkaz aktivnih in pasivnih prenosnih postavk;

18. izkaz upnikov (ime, bivališče in končni znesek terjatev);

19. podroben izkaz o plačanih neposrednih davkih in samoupravnih doliadah.

20. spisek tantiem, nagrad in dnevnic, izplačanih članom upravnega in nadzornega odbora;

21. spisek neobveznih nagrad in daril (revežem, društvom itd.);

22. izpisek iz računa inventarja.

Mnoge od teh prilog za zadruge ne bodo prišle v poštev in zato jih ne bodo mogle predložiti.

Razen spredaj naštetih podatkov morajo dati podjetja obvestila in predložiti podatke za poedine druge račune, če davčna oblast to od njih zahteva. Tudi morajo dovoliti legitimiranemu odposlancu davčne oblasti vpogled in pregled svojega knjigovodstva.

Zahteve zadružništva o razdolžitvi kmeta.

Zastopniki zadružnih zvez iz vseh krajev države so se dne 3. julija t. l. zbrali h konferenci v kmetijskem ministrstvu in po proučitvi sedanjega stanja našega zadružništva in po razpravi o ukrepih, ki jih je treba izdati za izboljšanje tega stanja, prišli do tehle sklepov:

Splošna kriza, ki se nekaj let širi v vseh gospodarskih področjih drugod in pri nas, je potisnila naše kmetijstvo, to najvažnejšo vejo našega narodnega gospodarstva, v zelo hud položaj. Po-

sebna značilnost tega stanja v naši državi je precejšnje nesoglasje med nizkimi cenami kmetijskih pridelkov in visokimi cenami industrijskih izdelkov. Kmetijsko pridelovanje je zaradi tega postalo nerentabilno in ogroža obstoj kmečkega gospodarstva sploh. Naš kmetovalec se je čedalje bolj pogrezal v dolgove in ne more več v celoti ustreči svojim obveznostim. To je pogubno vplivalo na naše kreditno gospodarstvo, zlasti na zadružništvo. Nelikvidnost našega kreditnega zadružništva, ki se ji

je pridružilo naglo odzemanje hranilnih vlog, je zavrla delovanje tudi ostalih zadružnih oblik in onemogoča nove kredite v potrebnih zneskih in z ustreznimi obrestnimi merami. Vse to ograža nadaljnje delovanje zadružništva, če se pravočasno ne izdajo potrebni ukrepi. Glede na te ugotovitve smatra konferenca, da je treba izdati potrebne ukrepe v teh smereh:

1. Pravilna rešitev vprašanja kmečkih dolgov je v najtesnejši zvezi z vprašanjem likvidnosti denarnih ustanov v državi, h katerim spada tudi kreditno zadružništvo. Dosedanji ukrepi v tem vprašanju so bili samo začasni in niso vpoštevali likvidnosti navedenih ustanov, zato tudi niso mogli popraviti razmer. Za naše zadružništvo je rešitev tega vprašanja posebno važna, ker so v njegovih vrstah zbrani srednji in mali kmetovalci, ki jih je treba v prvi vrsti razdolžiti. Vrhu tega so zadružne ustanove kreditirale samo kmetovalcem in so zaradi sedanjega stanja najhuje prizadete v svojih življenjskih interesih. Pravilna in končna rešitev kmečkih dolgov je izredno nujna potreba. Rešitev je mogoča samo s pomočjo faktične konverzije, tako da prevzame država ali od nje določena ustanova izplačilo upniških terjatev na način, da bi se varovala likvidnost denarnih ustanov in kredit zadružništva, na drugi strani pa bi prevzela vnovčenje kmečkih dolgov, dovoljujoč dolžnikom najnižjo možno obrestno mero in najugodnejše plačilne roke. Če tega vprašanja ni mogoče rešiti

na ta način in takoj glede vseh kmečkih dolgov, je treba zaradi gori navedenega posebnega položaja zadružništva urediti predvsem tisti del, ki je v zvezi z zadružništvom. Kraljevska vlada naj zaradi tega pri sestavi nove uredbe o zaščiti kmetovalca sprejme popolno sodelovanje zadružništva pri končni rešitvi tega vprašanja.

2. Zadružništvu je treba podeliti takoj nove ugodne kredite, ki jih potrebuje kot obratno glavnico tako za kreditiranje kakor za izvrševanje nabavljalnih, potrošniških, proizvodjalnih in prodajnih poslov, kar bo omogočilo postopno vrnitev zadružništva k rednemu poslovanju. Za te kredite pridejo v prvi vrsti v poštev Narodna banka in Privilegirana agrarna banka poleg državnih in drugih javnih denarnih ustanov, dokler ne bo dana možnost za ustanovitev močne, zadružno kreditne centrale, ki bi jo država opremila z brezobrestnim obratnim kapitalom. V to svrhu naj se čimprej skliče skupna konferenca zastopnikov zadružnih zvez in predstavnikov Narodne banke, Privilegirane agr. banke, Državne hipotekarne banke in Poštne hranilnice, na kateri naj razpravljajo o vprašanju kreditov od strani teh ustanov za zadružništvo.

3. Okrepitev in podpiranje cen kmečkih pridelkov in podpiranje pravičnejšega razmerja med temi cenami in cenami industrijskih izdelkov, spada med najvažnejše naloge naše gospodarske politike, ki se pod silo razmer čedalje bolj razvija v načrtno gospodar-

stvo. V splošnem državnem in ljudskem interesu je, da država čim bolj izkoristi tesno sodelovanje zadružnih ustanov. Ker je naloga regulativnih ukrepov, ki so namenjeni izvozu kmečkih pridelkov, da zavarujejo pridelovalcem čim ugodnejše vnovčenje njihovih pridelkov, so zadružne ustanove v prvi vrsti poklicane, da sodelujejo pri tem urejenem izvozu in da ga vodijo, kajti samo potem njih more dobiti pridelovalec polno prodajno ceno, ne da bi plačal komu posredniški zaslužek. Zato zahtevamo, naj se zadružnim ustanovam pri razdelitvi in podelitvi izvoznih kontingentov dovoli mnogo večje sodelovanje kakor doslej.

4. Podpora, ki jo je zadružništvo doslej uživalo od strani države, ni v nobenem razmerju s potrebami službe, ki jo opravlja zadružništvo na področju strokovnega, gospodarskega, socialnega

in kulturnega izobraževanja najširših ljudskih slojev. Zato zahtevamo v najvišjem ljudskem interesu, da se v prihodnjih državnih proračunih določijo zadostna denarna sredstva za podpiranje zadružništva pri tem njegovem delu.

5. Ker smatramo, da je za pravilni razvoj zadružništva nujno potrebno izenačenje sedanje zakonodaje v državi, zahtevamo, naj se to čimprej izvede z zakonom o kmečkih zadrugah.

Konferenca je z zadovoljstvom ugotovila, da je izšla uredba o sanaciji osrednje zveze hrvaških kmečkih zadrug v Zagrebu in da se vprašanje sanacije zveze kmečkih zadrug v Novem Sadu nahaja pred končno rešitvijo. Zato prosi kraljevsko vlado, naj neodvisno od gori predloženih splošnih sanacijskih ukrepov čimprej sprejme sanacijo te zveze v smislu predlogov kmetijskega ministra.

Zadružna gospodarska banka v letih 1933-1935.

O poslovanju Zadružne gospodarske banke v zadnjih treh letih je priobčil »Slovenec« z dne 9. julija sledeče poročilo:

Dne 8. julija se je vršilo nadaljevanje občnega zbora Zadružne gospodarske banke, ki je bil sklican za 7. aprila, pa je bil odložen iz razloga, ker Zadružna zveza, glavni delničar in glavni upnik banke, do tedaj še ni dobila rešitve svoje prošnje za odlog plačil.

Ta občni zbor je bil prvi, odkar je banka zaprosila za sanacijo in odlog plačil po uredbi o zaščiti denarnih za-

vodov, kar se je zgodilo 10. aprila 1934. Zaradi tega so bile občnemu zboru predložene bilance za leta 1933, 1934 in 1935 ter se je sklepalo o vseh ukrepih, ki so v zvezi z izvedeno sanacijo.

V smislu rešitve trgovinskega ministra z dne 15. avgusta 1935 je bil Zadružni gospodarski banki dovoljen odlog plačil za 6 let, obrestna mera za stare vloge in dobroimetja pa je bila določena na 2%. Sanacija zavoda pa se je izvršila na ta način, da se je odpisalo 90% stare delniške glavnice, kar je zneslo 10.8 milij. Din, 40% starih vlog in

dobroimetij se je pretvorilo v specijelni rezervni fond, valorizirale so se bančne nepremičnine ter so se na novo emitirale prioritete delnice za 18.800.000 Din, ki jih je prevzela Zadružna zveza.

Bilanca za l. 1933, katera je zadnja pred izpeljano sanacijo, izkazuje pri delniški glavnici 12 milij. Din in rezerve 6.2 milij. Din, 66.9 milij. Din vlog na knjižice, 132.1 milij. Din vlog na tekočem računu, 100.2 milij. Din upnikov, 9 milij. Din reeskonta in 40.7 milij. Din raznih pasiv. Napram letu 1932 so se vsi upniki znižali za ca. 20 milij. Din. Dolžniki so po bilanci za l. 1933 znašali 205 milij. Din, menice 77.2 milij. Din, konzorcijski računi 53.7 milij. Din, vrednostni papirji 16.5 milij. Din.

Bilanca za leto 1934 je že sestavljena v smislu sanacijske rešitve. Delniška glavnica je izkazana v znesku 20.0 milij. Din, specijalni rezervni fond, ki je nastal z 40%nim odpisom vlog, znaša 92.5 milij. Din, vloge na knjižice 48.1 milij. Din, vloge v tekočem računu 70.5 milij. Din, v starem poslovanju in 3.7 milij. Din v novem poslovanju, upniki so znašali: stari 78.5 milij. Din, novi 1.6 milij. Din, reeskont 7.6 milij. Din, ostala pasiva 4.4 milij. Din. Glavne aktivne postavke so pa sledeče: gotovina 9.6 milij. Din, vrednostni papirji 19.2 milij. Din, menice 62.5 milij. Din, dolžniki 115.7 milij. Din, konzorcijski računi 16.8 milij. Din, dolžniki specijalnega vezanega fonda 92.5 milij. Din, nepremičnine po valorizaciji 4.6 milij. Din. Dobiček za l. 1934 je znašal 0.6 milij. Din in je bil prenešen na novi račun.

V letu 1935 so bile spremembe pri sledečih postavkah: vloge na knjižice so se znižale v starem poslovanju na 45.7 milij. Din, v novem so znašale 0.8

milij. Din, stare vloge v tekočem računu so ostale neizpremenjene, nove so se zvišale na 6.4 milij. Din, upniki so se znižali stari na 60.2 milij. Din, novi pa zvišali na 3.5 milij. Din, reeskont se je znižal na 5.3 milij. Din. Ostale pasive so se zvišale na 9.5 milij. Din. Med aktivni pa je gotovina narasla na 7.3 milij. Din, od tega je 5.5 milij. Din v novem poslovanju, vrednostni papirji so se vsled izboljšanja tečajev zvišali na 21.4 milij. Din (razlika je šla v fond za kritje tečajnih izgub, ki znaša 3.3 milij. Din), menice so se znižale na 58.8 milij. Din v starem poslovanju, v novem so znašale 1.6 milij. Din, dolžniki stari 115.8 milij. Din, novi 4.4 milij. Din, konzorcijski računi so se znižali na 4.6 milij. Din, kar je v zvezi z realiziranjem angažmaja pri tvrdki »Peko«. Ostala aktiva so izkazana z 5.4 milij. Din. Čisti dobiček je znašal 1.7 milij. Din, ki se bo uporabil za 5% dotacijo rednemu rezervnemu fondu ter izplačilo 4%-ne dividende na prioritete delnice, ostanek pa se bo prenesel na novi račun.

Iz računa zgube in dobička se vidi, da je banka občutno znižala svojo režijo, l. 1935 so znašale plače in socialna zavarovanja 2.5 milij. Din, napram 3.9 milij. Din v l. 1933. Za negotove terjatve je v letu 1934 rezervirala 4.1 milij. v l. 1935 pa 4.9 milij. Din. Donos na obrestih je bil v l. 1935 11.8 milij. Din, vrednostnih papirjev 1.8 milij. Din, nepremičnin 0.4 milij. Din in bančnih poslov 0.8 milij. Din.

Kot je razvidno iz podatkov za novo poslovanje, se ti posli ugodno razvijajo in je pričakovati, da bodo v letošnjem letu znatno narasli.

Pri volitvah so bili od dosedanjih

članov upravnega sveta ponovno izvoljeni gg. dr. Jože Basaj, dr. Jakob Mohorič, dr. Josip Dermastia in Franc Hraščelj, na novo pa so prišli v upravni svet gg. dr. Josip Voršič, advokat v Ljubljani, dr. Fran Schaubach, advokat v Mariboru, Konrad Golobranc, stavbe-

nik v Celju in Matko Curk, stavbenik v Ljubljani.

V nadzorstveni svet pa so bili ponovno izvoljeni gg. Avgust Martinčič, Martin Steblovnik, Josip Burger, na novo pa g. dr. Anton Breclj, Ljubljana, in Anton Cestnik, Celje.

M. Munda:

Vinarsko združništvo.

V zadnji številki »Narodnega Gospodarja« pod gornjim naslovom priobčen članek, ki ga je za združni kalendar »Hrvatski zadrugar« za l. 1936 napisal prof. I. Kaitner, mi daje povod, da skušam predmet te razprave osvetliti s praktične strani. Pisec je gotovo dober in priznan združni teoretik, ima pa po mojem mnenju vsaj z ozirom na snov, obdelano v tej razpravi, s prakso premalo stika ter vsled tega njegova izvajanja v praksi deloma ne držijo.

Kolikor sem že doslej čital in slišal takih razprav o vinarskem združništvu, moram reči, da so vse zelo enostranske in šablonske, to pa vsled tega, ker se vse naslanjajo na en primer dobro izpeljanega vinarskega združništva v krajih ob Renu, brez upoštevanja posebnih krajevnih razmer in predpogojev tega kraja. Skoraj vsak vinogradniški okoliš ima v tem pogledu drugačne razmere in predpogoje; če se te posebnosti ne upoštevajo, se to bridko maščuje ter že vnaprej onemogoča ali vsaj zelo zmanjšuje uspehe šablonsko osnovanih zadrug. Tako se n. pr. vedno trdi, da morajo vinarske zadruge prevzemati od svojih članov le grozdje ter ga same predelavati v vinski mošt. To velja že skoraj za nekako dogmo vinarskega združništva. Ob Renu, kjer vi-

narsko združništvo res tako dela, vinogradniki že od pamtiveka niso grozdja sami prešali, niso imeli stiskalnic, ne posode, kleti in orodja ter so vsled tega bili primorani prodajati grozdje. Kupci, največkrat židje, so to izrabljali ter cene grozdju diktirali po mili volji. V takih razmerah so zadruge, ki so prevzemale grozdje, nastopile kot prave rešiteljice vinogradnikov. Kjer so razmere podobne ali kjer vinogradniki sicer sami prešajo, toda ne prešajo pravilno in še posebno, kjer se izdeluje rdeče ali črno vino, ki ne more biti dobro brez natančne strokovne nege pri kvašenju pred prešanjem, povsod tam je prevzemanje grozdja gotovo na mestu. So pa tudi vinorodni predeli, kjer so razmere povsem drugačne, za vzgled stavim ormoško-ljutomerske gorice kot najizrazitejši in najvažnejši vinorodni okoliš v Sloveniji. Tukaj prešajo grozdje vinogradniki sami že od pamtiveka ter opravljajo ta posel tradicionalno kot zadoščenje za celoletno trudapolno delo in bi jih po večini sploh bilo nemogoče navaditi, da bi oddajali grozdje; dalje obstoja tukaj zadostno število velikih, dobrih stiskalnic, ki predstavljajo milijonsko vrednost ter bi bilo že iz narodnogospodarskega stališča neodpušljivo to zavreči, obenem pa v iste svrhe

na novo investirati velike vsote, prešanje na velikih lesenih stiskalnicah pa je za kvaliteto belega vina, kakršno se tukaj skoraj izključno prideluje, mnogo boljše, kakor prešanje na modernih hidravličnih stiskalnicah, katere vsled prevelikega in prenaglega pritiska iztisnejo iz grozdja tudi mnogo čreslovine iz pecljev in pešk, kar povzroča pri belem vinu nezaželeno rumeno-rjavkasto barvo ter nečist okus. Tega mnenja je v zadnjem času tudi klosterneuburška šola. Vinogradniki so tukaj navedeni, da pravilno prešajo, a veliko število po vinogradih razporejenih stiskalnic omogoča, da se izrabi lepo vreme in trgateg pravčasno, prešanje pa hitro izvrši, kar je spet v korist kvaliteti vina; sploh so prednosti tega načina tako velike, da bi bila neodpušljiva napaka, jih zavreči ter zamenjati z nečim drugim, kar je vsekakor slabše, na noben način pa ne boljše.

Pač pa bi vinarske zadruge v takih krajih in razmerah morale prevzemati vinski mošt takoj od preše, kar bi jim omogočalo tipiziranje. Vsak drug nadaljnji postopek z vinskim moštom in vinom bi se moral izvršiti ravno tako, kot da so grozdje same prešale. Proizvodnja vina na veliko se da na ta način ravno tako uresničiti, le še bolj z mnogimi prednostmi in mnogo manjšimi investicijami. Tozadevni primeri prof. Kaitnerja ne drže, ker proizvajalec pšenice n. pr. tudi ne postavi pšenice na trg kakor je zrastle, ampak jo zmlati in očisti. Popolnoma pa se strinjam z njim v pogledu industrijalizacije vinarstva, ki je gotovo predpogoj za obstoj in napredek vinogradništva v bodoče in brez česar predvsem ni mogoče misliti na kak red in rentabilen izvoz vina. Da

se ta industrijalizacija vinarstva izvede lahko najuspešneje na zadružni podlagi, tudi soglašam. Nikakor pa ni nujno potrebno, da bi se moralo v to svrho prevzemati grozdje, to pa seveda v krajih, kjer bi bilo to celo slabše in škodljivo, kakor kaže gornji vzgled. Prednost prevzemanja vinskega mošta pred prevzemanjem grozdja je posebno očitna in velika v krajih, kjer se proizvaja belo vino in kjer nastopa velikokrat gniloba grozdja v takem obsegu, da je dobesedno vse grozdje napadeno, kar je slučaj tudi v ormoško-ljutomerskih gorica. Ni si mogoče misliti proizvodnje dobrega vina iz od gnilobe napadene grozdja brez razsluzenja vinskega mošta. Razsluziti pa je mogoče vinski mošt le v malem obratu, kjer se grozdje hitro po trgatvi preša ter mošt takoj konzervira, kar mora vse biti opravljeno v razdobju nekaj ur. Če pa se izpostavi grozdje vročini pri prevozu ali daljšem ležanju na kupu, začno kvasne glivice že pred prešanjem delovati in z nobenim sredstvom ni mogoče več mošta iz takega grozdja konzervirati, da bi se mogel razsluziti. Prevzemanje vinskega mošta je pa tudi mnogo lažje, hitrejše in se da pravičneje izvesti, kakor prevzemanje grozdja.

Zadružne kleti pa bi morale biti tako velike, da bi se v njih lahko vkletil ves vinski pridelek razen tistega, ki je namenjen za lastno porabo vinogradniških družin in to že kot vinski mošt od preše v svrho tipiziranja in nadaljnje strokovne nege.

Popolnoma napačno je po mojem mnenju naziranje prof. Kaitnerja, da bi take zadruge morale ostati le strogo proizvodne ter se ne baviti tudi s prodajo zadružnega vina. Iz praktičnih iz-

kušenj in vzgledov vem, da je naivno misliti, da bodo vinski trgovci z veseljem prodajali zadružno, naj si bo še tako dobro vino, kajti trgovec ima interes zaslužiti in kupiti čim ceneje, kar se mu seveda lažje posreči pri posameznikih kot pa pri organizirani celoti. Nikakor ne drži, da so vinarske zadruge pri nas propadale zaradi tega, ker so se spuščale v trgovino z vinom, ampak ravno narobe je res, da so propadle vse vinarske zadruge, ki niso znale vkleitenega pridelka svojih članov same prodati, pa če tudi je bilo to samo vino, pridelano iz prevzetega grozdja. Vzglede imamo dovolj v Sloveniji in okolici, jih ne manjka tudi na Hrvaškem ter v drugih pokrajinah. Vinski trgovec bo morda kupil pri zadrugi, če mu da prav poceni in dobro blago, toda to bo storil enkrat ali parkrat, kakor hitro pa bo dobil drugje ugodneje, bo šel kupit drugam, četudi na stotine kilometrov daleč ter bo zadrugi pod nosom prodajal poceni vino od bogve kje, dočim zadruga svojega ne bo mogla prodati ter bo nujno propadla, kajti kakor hitro ne bo mogla do nove trgovatve vnovčiti stare zaloge, ne bo mogla prevzemati novega grozdja ter bo vinski trgovec lahko kupil novi pridelek po ceni, kakršno bo sam diktiral.

Da je to res, se je posebno izkazalo v zadnjih šestih letih vinske krize. Dokler ni bilo denarne krize, je vino lahko šlo v promet, ker je bilo povpraševanje vsaj tolikšno kot ponudba. V tem času so dobro eksistirale tudi vinarske zadruge, ki se za organizirano sistematično prodajo vina niso brigale. Kakor hitro pa je nastopila gospodarska in denarna kriza, je padel predvsem konzum produktov, ki kot vino za

življenje niso neobhodno potrebni. Ponudba vina je takoj postala mnogo večja kot povpraševanje za njim in prodajali so le še vinski trgovci, ki so imeli prodajo vina organizirano ter s tem trg v rokah. Zadruge so s svojimi zalogami obtičale in ker so cene vinu zelo padle, so tudi ogromno izgubile ter skoraj vse po vrsti propadle, v veliko škodo vinogradnikov ter v korist vinske trgovine. Znan mi je primer vinarske zadruge v moravski banovini, katera je delala čisto po načelih kot jih zagovarja prof. Kaitner, prevzemala je le grozdje ter sama prešala, za prodajo se ni mnogo brigala, pa je vendar prodala vse producirano vino sproti in to nad sto vagonov letno. Ko je pa nastopila splošna kriza in je veljalo imeti položaj v rokah, pa ji je zaloga naenkrat ostala in ima še danes v kleti okrog 70 vagonov vina iz tistih časov. V tem vinu je ostal denar, ostale so polne kleti, zadruga je lahko delala naprej le silno omejeno, vinogradniki v denarni stiski pa so prodajali grozdje in vino raznim špekulantom po cenah, kakršne so jim ti nudili. To stanje traja še danes ter grozi zadrugi popolna propast, četudi je prej razpolagala že z velikimi rezervami.

To je samo en vzgled, je pa takih primerov vse polno.

Tudi iz razloga, da se izključi nepotrebno posredništvo, je naravnost potrebno, da zadruga vino prodaja sama. Silno neracionalno bi bilo oddajati vino iz zadružne kleti trgovcu, ki bo hotel spet zraven zaslužiti ter se mu cena s tem zvišuje, ali pa, kar je bolj verjetno, v škodo producenta znižuje. Naravnost smešno je toliko povdarjati strogo produktivno obeležje takih zadrug, ko praktično vsak dan vidimo in čutimo, da

se ravno najboljša in najbolj gojena vina danes najtežje prodajo in to zato, ker so najdražja. Naloga zadrug je v tem, da po čim cenejši poti spravijo produkte, v tem primeru vino, do konzumenta. Zato tudi njihov obrat ne sme biti okoren in drag, ampak morajo poslovati čisto po trgovskih načelih, vse pa, kar bi razliko v ceni vina na poti od producenta do konzumenta povečavalo, po možnosti odstraniti.

Da obdrži zadruga neposredni kontakt s trgovom, oziroma konzumentom, je zanje velike važnosti tudi iz razloga, ker le v tem slučaju more natančno vedeti, kakšna vina konzum zahteva in išče. Le če sama prodaja, lahko sproti sledi zahtevam na trgu ter producira to, kar se da prodati.

Zato je prodaja vina pri takih zadruгах najvažnejša plat njihovega po-

slovanja, gotovo še važnejša kot proizvodnja, ki sicer tudi mora biti na višku, pa je vendar mnogo lažje producirati dobro vino kot pa ga prodati. Mnenja sem, da bi vsaka taka zadruga morala rasti počasi, nikakor ne hitreje kakor si more in zna pridobiti za producirano vino solidne in stalne odjemalce. Sedanji sposobni vinski trgovci pa bi se, ko bodo take zadruge prodrle, lahko uspešno udejstvovali kot komercialni poslovodje pri njih.

V zadružništvu sploh in v vinar-skem zadružništvu še posebej smo doživeli že toliko razočaranj in žalostnih izkušenj, da ga ne smemo v bodoče spet ustvarjati na podlagi šablonskih teoretičnih naziranj, ampak le na podlagi dosedanjih drago plačanih praktičnih izkušenj in krajevnih razmer in potreb.

Zadružništvo v državi.

Zadružna zveza v Zagrebu je imela ob koncu lanskega leta v svojem okrilju združenih 206 zadrug. Največ je bilo kreditnih, namreč 106 (od teh je bilo 75 z neomejeno, 31 pa z omejeno zavezo), nabavnih in prodajnih je bilo 49, mlekarskih 11, vinogradniških 3, žitar-skih 8, obrtnih 4, ostale pripadajo raznim drugim vrstam.

Letno poročilo omenja posledice krize, ki ustvarjajo tudi hrvatskim zadrugam silne težave. Od kreditnih zadrug so prav občutno prizadete rajfajzenske posojilnice, ki poslujejo po deželi. Rajfajzenske posojilnice so dolgo kljubovale gospodarski krizi. Težave so jim začele nastajati šele, ko se je med vlagatelji pričelo širiti nezaupanje do

denarnih zavodov, vsled česar so se začeli vlagatelji v masah oglašati pri blagajnah in zahtevati povračilo vloženi prihrankov. Toda niti to nezaupanje vlagateljev bi ne bilo imelo prevelikega vpliva, da ni prišlo do zaščite kmetov. Pred uredbo o zaščiti kmetov so dolžni kmetje, ako so mogli, plačevali obresti in odplačevali svoje dolgove. Ko pa je bila izdana uredba o zaščiti kmetov, so ustavili plačevanje obresti in glavnice tudi oni, ki niso bili k temu primorani po sili razmer. Tako je kreditno zadružništvo po deželi ostalo brez nadaljnjega pritoka denarnih sredstev in ni moglo ustrezati zahtevam vlagateljev. V težave so prišle najprej one kreditne zadruge, ki so preje najboljše vršile svojo nalogo, namreč tiste, ki so bile najmočnejše in ki so bile zbrale naj-

več hranilnih vlog. Te zadruge so bile najprej prisiljene zateči se pod zaščito. Na ta način je v premnogih krajih ostal kmet brez kredita. Kmetijski kredit pa morejo obnoviti samo kmečke zadruge.

Nasprotno so kreditne zadruge šulcejevke, ki delujejo bolj po mestih in trgih, poslovale razmeroma prav dobro. Zlasti so dobro poslovale tiste, ki so imele vpeljšano stalno štednjo in v katerih so prevladovali obrtni in meščanski sloji.

Iz zvezine bilance se vidi, da so združni deleži znašali 212.400 Din, rezervni fond 335.640 Din, sanacijski fond pa 68.066 Din. Vloge na knjižice in v tekočih računih so znašale 13.024.620.— Din, reeskompt 481.558.— Din, upniki 1.475.110.— Din. Čistega dobička je zveza pri poslovanju dosegla 22.276.— Din. Med aktivi so največja postavka terjatve v tekočem računu, ki znašajo 14.817.445.— Din.

Pravo.

Računi zadrug, izdani članom, so takse prosti. V »Finančnem zborniku« št. 26 od 25. 6. t. l. je objavljen razpis finančnega ministra št. 37.922/III od 15. 6. 1936, ki se glasi:

»Glavna zveza srbskih kmetijskih zadrug je obvestila ta oddelek, da organi finančne kontrole prijavljajo kmetijske zadruge zaradi neplačila takse na račune, ki jih izdajajo svojim članom in da davčne uprave na podlagi teh

prijav izrekajo kazni proti zadrugarjem.«

»Da se taki protizakoniti postopki ne bi naprej dogajali, opozarja oddelek za davke, da so kmetijske in obrtne zadruge na podlagi predpisa čl. 95 in 98 zakona o kmetijskih in obrtnih združenjih z odlokom finančnega ministra od 31. 7. 1929 št. 74.170 med ostalim oproščene plačila takse tudi za račune, note in temu slične spise, ki jih zadruge in zveze izdajajo svojim članom o prodanem blagu.«

»Naj direkcije, davčne uprave in glavni oddelki vzamejo to na znanje in se po tem ravnaajo.«

KUPUJEMO HRANILNE KNJIŽICE

onih posojilnic, katere imajo naložen denar pri Zadrugi Zvezi.

Kupec daje povoljni procent in izplačuje sproti v gotovini.

Kupljena nominala se odpisuje od tekočega računa pri Zvezi.

Zadruga za štednjo i zajmove
Sv. Juraj v Trnju — Medjimurje

Manufakturo vseh vrst po ugodnih cenah tudi proti plačilu s hranilnimi knjižicami članic »Zadružne zveze« nudi Občlanišnica za Slovenijo v hiši Gospodarske zveze.